

იუზი

კვირა, 11 სექტემბერი 1916 წ.

გადაცემის ადრესი:
თფილისი, ფლას ქუჩა, № 6.

ფასი 15 კაპ.

მშენებელი

იუმორისტ.
ჟურნალი

მათრეპხი

№ 37

ქართული კარიკატურის 15 წლის თავი

ო.ი. შალინო

იუმორი

„რომ სიცილი ზოგჯერ ცრემლზე მწარეა“.

იუმორი აზროვნების ერთი ფორმათაგანია. მიწის ნიშნობლივი თვისებაა სიცილი. მარა ყველა სიცილი იუმორს არ ნიშნავს. არის სიცილი და სიცილიც. ერთს იწვევს მასხრობა, მეორეს იუმორი. როცა სიცილი „ცრემლზე უფრო მწარეა“, მაშინ ის ხდება უდიდეს იუმორათ და იმავე დროს უძლიერეს იარაღათ. ამ შემთხვევაში იუმორისტაც ისეთივე მებრძოლია, როგორცაა საუკეთესო საზოგადო მოღვაწე. იუმორი ხელოვნებაა, მეტათ ძნელი და იშვიათი. ცნობილ იუმორისტთა რიცხვი ორივე ხელის თითებზე თავისუფლათ ჩამოითვლება. სერვანტესი, მარკ ტვენი, სვიფტი, დიკენსი გოგოლი, სალტიკოვი—აი ცნობილი იუმორისტები. თუ ამათ მიეუმატებთ ბერანესს, გრიბოედესს, მოლიერს და ორიოდ სხვა იუმორისტს, დავინახავთ, რომ მათი რიცხვი მეტათ მცირეა.

მაშასადამე ნიქი იუმორისა იშვიათია. ნამდვილი იუმორისტი სანთლით საქებარია. ეს აიხსნება არა იმიტ, რომ ცხოვრებაში იუმორული ამბები არ ხდებოდეს, სიცილის მომგვრელი მოვლენა არ ჩნდებოდეს, არამედ იმიტ რომ მათი დანახვა და გამოსახვა ერთობ ძნელია. ერთი და იგივე მოვლენა შეიძლება იყოს დრამაც და კომედიაც, იმის და მიხედვით, თუ რომელი მისი მხარე ახდენს შთაბეჭდილებას. ავიღოთ ერთი ცნობილი მაგალითი, რომელმაც გამოიწვია მსოფლიო იუმორი. ამ ათი წლის წინეთ, ბერლინის ახლო, ქალაქ კოპენაგში, ერთმა აფიცერმა სალდათების თანხლებით გაჩხრიკა ქალაქის გამგეობა, დაატყვევა ქალაქის თავი, დაბეჭდა კასა და თან წაიღო. ტყვე პოლიციის პოსტზე წაიყვანეს, ხოლო კასა თვით აფიცერმა წაიღო. იმავე დღეს აღმოჩნდა, რომ მთელი ეს საქმე შანტაჟი იყო. ვილაც არამზადამ ვადაიცვა აფიცრის ტანისამოსი, ქუჩაზე გამვლელი სალდათები გაიყო-

ლა და ქალაქი გაძარცვა. ხოლო ორი კვირის შემდეგ დაიჭირეს ეს ყალბი აფიცერი და აღმოჩნდა იგი უბრალო ხარაზი, რომელსაც არასოდეს მხედრობასთან არავითარი საქმე არ ქონებია. აი ამ ამბემა გამოიწვია მრავალი იუმორისტული ნახატები და მოთხრობები. მართლაც დიდათ სასაცილოა ქალაქის გამგეობის მდგომარეობა ამ ხლესტაკოვის წინაშე. გოგოლის უკვდავი გმირი მეოცე საუკუნეში მთელ ქალაქს აფორიაქებს. ეგ ამ ამბის იუმორისტული მხარეა. მარა მას აქვს დრამატიული მხარეც, რამაც გამოიწვია მრავალი პოლიტიკური და სამხედრო წერილები. აბა ჩაუკვირდით. სალდათებს იმდენათ გამოუყრუებიათ დისციპლინით, რომ ვილაც გამვლელს უსიტყვოთ ემორჩილებიან მხოლოდ იმიტომ, რომ მას მხრებზე ეპოლატები აქვს. ხოლო ქალაქის პირველი მოქალაქე იმდენათ დამონებულია მთავრობის წინაშე, რომ მას, ვითომდა მთავრობის წარმომადგენელს, ვინაობის საბუთებსაც აღარ სთხოვს ისე აბარებს კასას და თავის თავსაც. ასე რომ ერთი სოც.-დემ. გაზეთი სამართლიანათ სწერდა: პრუსია ორხელ ჩაიქრა ეგზამენზე—ერთხელ იენის ომში, ხოლო მეორეჯერ კოპენაგშიო.

აი ეს მაგალითი ნათლათ გვაჩვენებს ნამდვილი იუმორის მქიდრო კავშირს ნამდვილ დრამატიზმთან. ხლესტაკოვის მოქმედება სასაცილოა, მაგრამ ეს სიცილი „ცრემლზე უფრო მწარეა“. დრამატიზმს, ამ სილუხჭირეს სიცილი გაცილებით უფრო აგრძნობიებს ფარეე მასას, ვინემ ცრემლფრქვევა. და ეს იმიტომ, რომ იუმორისტული წარმოებები სიამოვნებით იკითხება, კარიკატურას ხლისიანათ ათვალეირებენ და ინახავენ. საზოგადო კარგი სურათი გაცილებით მეტ შთაბეჭდილებას ახდენს მაყურებელზე, ვინემ კარგი ლიტერატურული ნაწარმოები მკითხველზე. პირველი მოქმედ სწრაფათ და იპყრობს მთელ ადამიანს, ხოლო ორე ნაწილ-ნაწილათ დაიპყრობს ადამიანის მხარეს. ალბათ გეხსომებათ ის პირი, რომელმე შარშანწინ რეზინის სურათი დასქრა ტრეტიაკ გალერეიაში. მას ისე ნათლათ წარმოუდგინა რათმა ივანე მრისხანეს სიბოროტე, რომ ჯალი ჩაჰკრა. ეგვეე ითქმის კარიკატურულ მერობაზედაც. მისი გავლენა დიდია ადამიანზე და უფრო ღრმა შინაარს ხატავს იგი, მით უფრო დევიწყარი ხდება.

აშნაირათ, იუმორი რაც უფრო „ტრემლზე უშეტეს მწარეა“, მით უფრო ის ღრმა შინაარსიანია. მისი მიუცილებელი თვისებაა ფართო შინაარსი. მარა ეს არ კმარა. იუმორი მოითხოვს შინაარსთან ერთათ ზომიერებას. მართალია, ის ხშირათ აკარბებს, მარა თუ მან აქაც არ დაიცვა ზომიერება, გამოიწვევს არა სიცილს, არამედ გულისწყრომას, ე. ი. მიზანს ერთიანათ და შორდება. შარჟი არ უნდა შორდებოდეს სინამდვილეს.

ხელოვნების ეს ძნელი დარგი ჩვენში კარგა ხანია არსებობს; პირველი ქართული პიესა მგონი კომედია იყო. ხოლო პრესაში და მხატვრობაში ის სულ უკანასკნელ დროს გადმოვიდა და საზოგადო ცხოვრებას თავისი წაუშლელი დალი დაასვა. ჩვენ-

და სასახელოთ უნდა ითქვას, ზოგი ჩვენი იუმორისტი ყველა მოწინავე ერთა ლიტერატურას და ამშვენებდა. ერთი ამათგანია ბ-ნი შმერლინგი, რომლის კარიკატურული ნახატები ეს 15 წელიწადია ქართველ და სომეხ საზოგადოებას აცინებს ტრემლიანი სიცილით.

(„ცნობის ფურც.“ დამატება)

თფილისის ქუჩებზე.

(„ცნობის ფურც.“ დამატება)

მამონას და პოეზიას—ორივეს ვუკმევ გუნდრუქსა!

(გაზეთი „არგონავტი“).

უებარი საშუალება სხლომიდან ხმოსანთა გაპარვის წინააღმდეგ.

საიდუმლო მიწერ- მოწერა

პატივცემულო ოსკარ!

დამალული ქვეყანაზე არაფერია. ცხადია, თქვენ საიდუმლოთ ინახავდით, მაგრამ „ეშმაკის მათრახი“-ს რედაქციას მაინც ემცნო ქართულ პრესაში თქვენი მოღვაწეობის 15 წლის შესრულება. მართალია ქართველებს თავისი მოღვაწეების „დასაფლავება“ უმეტეს ბრწყინვალეობით და ზეიმით გვეხერხება, მაგრამ არც საიუბილეო დღესასწაულებზე ვართ უკაცრავათ. აი, ამიტომ განვიზრახეთ ჩვენს მკითხველებს ამის შესახებ ცნობა მოხსენდეს. ამისათვის საჭირო დარჩა ზოგიერთი ცნობები თქვენი დაბადების (ხომ არ შეიძლება სხვაგვარ გაჩენილიყავით) და შემდეგი განვითარების შესახებ, მაგრამ...

დასწყევლოს ჯოჯოხეთმა სიტყვა „მაგრამ“-ის მომგონი. ისაა ჩვენ რომ გვღუპავს! საცა გინდა არ გინდა ეგ უშნო სიტყვა გამოხატება! რა კეთილი საქმეც არ დაეწყოთ, უთუოდ ისიც შიგ ჩაეჩხირება და ფეხებში გვებორკება. ახლაც, აი ახლაც სად გვიმოხთლა და გვიღალატა!.. ჯერ საქმე დაწყებულიც არა გვაქვს, რომ გამოხატა და თვალწინ აგვეტუზა...

ვითომ რა მინდაო?!

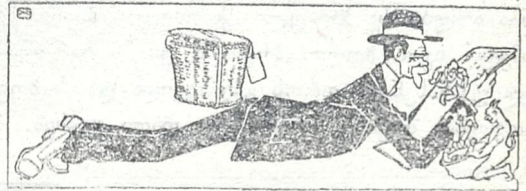
კარგათ ვიცით იმას რაც უნდა! იმან ჩინებულათ იცის ქართველი კაცის ხასიათი. იცის რომ ჩვენ მოღვაწის ბიოგრაფიას მისი ნეტარ-განსვენების შემდეგ დაუწყებთ ხოლმე ქექას. სიცოცხლეში ბიოგრაფიისათვის სად გვცალია და ლანძღვა-გინებისათვის ანკი რა საჭიროა ბიოგრაფია. აი, ეს ჩინებულათ იცის ბ-ნმა „მაგრამ“-მა და კიდევაც ამიტომ გამოხატა ასე თამამათ. უნდა სირცხვილში ჩაგვაგდოს და ჩავევარდებით უქვევლია, თუ აქაც თქვენ არ დაგვიხსენით.

იჯდეთ, არ აღგეთ, იდგეთ, არ დაჯდეთ და დაუყოვნებლივ აცნობეთ ჩვენს რედაქციას საჭირო

ცნობები, რითაც დაგვიხსენით სირცხვილისაგან და გვასამოვნებთ სიცილისაგან. იმედი გვაქვს ჩვენი მუდმივი მტერი ბ-ნი „მაგრამ“-ი შემუსრულ იქნება და შერცხვენილი უკუ იქცევა.

მარადის თქვენი ეშმაკი.

P. S. პატივცემულ ო. ი. შლინგისაგან ხანგრძლივი ლოდინის შემდეგ (თითქმის ნახევარი საათი გავიდა) მივიღეთ შემდეგი წერილი:

ქვირფასო ეშმაკო!

დავიბადე ჩემი საყვარელი მზრის საუბედუროთ 1863 წლის 1 ივლისს, ცალ ხელში კარანდაშით, ხოლო მეორეში—მათრახით. პირველათ ვიხილე რადლის სინათლე და მასთან ერთად ბებია ქალი, ვერ დავთმე სიამოვნება გამომეხატა მასზე მწვავე კარიკატურა, რომელიც ჯერ კიდევ საიდუმლოებას შეადგენს კაცობრიობისათვის.

აი ამ დღიდან კარანდაში და მათრახი შეიქნა ჩემი განუყრელი მეგობარ-თანაშემწენი საყვარელი სამშობლო კუთხისათვის „ღიღათ სასარგებლო მოღვაწეობის“ დროს.

ვსწავლობდი მე თფილისის რეალურ სასწავლებელში და უნდა ითქვას ჩემდა სანუგეშოთ, რომ ვსწავლობდი ძლიერ ცუდათ. როცა ცალ ხელში კარანდაში გიბყრია და მეორეში მათრახი, განა შესაძლებელია მათემატიკამ გაგიტაცოს? ხოლო, ვინაიდან აღნიშნულ სასწავლებელში ყველაფერი მათემატიკაზეა დამყარებული: სამშობლო ენიდან დაწყებული, ვიდრე ვალობამდე, მეც მხოლოდ მეექვსე კლასამდე ძლიერს მივადწიე. თუ რა ღირს-შესანიშნავი იყო ჩემი ხანგრძლივი სასკოლო მოღვაწეობა, ეს ჩინებულათ ემახსოვრება ჩემს მაშინდელ ამხანაგებს, თუ კი რომელიმე მათგანი ჯერ ისევ შერჩენია წუთისოფელს. მეხუთე კლასში ყოფნის დროს, რომელიც განსაკუთრებულის სისათუთით შევიყვარე (სრულიად გაუჭირვებლათ დავყავი იქ სამი ბედნიერი წელი), ზედმეტი თავისუფალი დრო

გადასწყვიტე რედაქტორ-გამომცემლობისათვის დამეთმო და შეეუდექი ჟურნალი „კოლოს“ გამოცემას, რომელმაც ჩემგან დამოუკიდებელ მიზეზთა გამო ვერ მოაზოვა ფართე ბაზარი, ვინაიდან ვერ დაიმსახურა სიყვარული ჩემი კლასის დამრიგებლისა და მესამე ნომერზე უკვე სამუდამოთ განისვენა, არა ბუნებრივი და თანაც ტრადიკული განსვენებით. მოხდა ეგ ღირსშესანიშნავი ამბავი 1880—81 წლებში.

ამ დროს თფილისში სხვა ჟურნალიც გამოდიოდა ივანე პიტოევის ხელმძღვანელობით, სახელდობრ „ფალანგა“. (ღრიანკელი) რომლის რედაქციის მახლობლათ მე აღუდგევებლათ არ შემემძლო გავლა. და აი ერთ მშვენიერ დღეს, (უმიკველია მშვენიერი დღე იქნებოდა!) მე გადასწყვიტე აღარ განვაგრძო ჩემი ჟურნალის საიდუმლო გამოცემა, აღარც სხვა სასწავლებელი ვეძებო, ავდგე და პირდაპირ ჩემი „ნაწარმოებებითურთ“ გადავბარდე „ფალანგას“ რედაქციაში.

ითქვა და აღსრულდა. ამ დღიდან დაიწყო ნეტარხსენებული „ფალანგას“ რედაქციის ტანჯვა. ჩემი კარიკატურები პანტასავით სცვიოდა სარედაქციო მაგიდაზე, საიდანაც ერთი ორი ჟურნალისაკენ მიდიოდა, ხოლო დიდი უმრავლესობა უზარმაზარსა და გაუმადლარ სარედაქციო გოდორში ჰპოებდა საუკუნო სავანეს.

ჩემს შესახებ უმეტეს ნაწილათ „ფალანგის“ ფოსტაში იწერებოდა. იქ მიძღვედენ სასიამოვნო დარიგებას, მაგალითად: „საქიროა მ. ხ. ჯერ თითონ ისწავლოთ და შემდეგ სხვას ასწავლოთ“. „კარგს იზამდით, რომ თქვენც მოისვენებდეთ და ჩვენს ჟურნალსაც მოასვენებდეთ“ და სხვა ამგვარები. მე რასაკვირველია ვიკოდი, რომ რედაქციის ხელმძღვანელებმა ვერ დააფასეს ჩემი „ნიქი“ ვერ გაიგეს საიდუმლოება ჩემი „ნაწარმოებისა“, და ამიტომაც გულს არ ვიტეხდი, სურათებს უკეთეს მომავლისათვის ვინახავდი.

ჩუმი წარმატებისა, შეუდრეკელი სურვილისა და ზღვა ცრემლების გამო დედ-მამა დაეთანხმა ჩემს თხოვნას და გადასწყვიტა სამხატვრო აკადემიაში ჩემი გაგზავნა, თუმცა სიტყვა „მხატვარი“ მაშინდელ დროში დიდ შოწონებაში არ იყო. 1884 წლის პირველ აგვისტოს (ეს რიცხვი კარგათ დამახსოვრეთ) უკვე პეტროგრადის ქერ ქვეშ ვიყავი. დაღვრემილი შეხვდა ჩემს მისვლას ეგ ქა-

ლაქი, თითქო გრძნობდა, რა მავნე და საშიში წვერი შეემატა მას. გამყინა, გამჟღენთა, გამოქორა და გამთოშა... ოჰ, ეგ საზიზღარი ჰავა!

ეკვამენი აკადემიისა ჩინეულათ დავიჭირე, მაგრამ არავითარი ზეიმი შეხვედრისა არავის აზრათ არ მოსვლია. წარმოიდგინეთ მისასაღმებელი სიტყვაც არავისაგან გამიგონია. აკადემიაში დროებით კარიკატურა დავიწყებას მიეცა, ხოლო მათრახი ბალიშს ქვეშ განცხრომას, სადაც თავს ჩინებულათ გრძნობდა „ფალანგის“ სარბიელზე ხანგრძლივი შრომის შემდეგ.

პირველი ჩემი სურათი „დარაჯთა ცვლა“ ეკვამენის დროს ყველა სურათების ბოლოზე იყო მოქცეული და ნიშნათ უდიდესი ღირსებისა ჯვარედინათ ცარციით იყო გადახაზული.

ამგვარ ნიშანს ჩვენ „გიორგის ჯვარს“ ვეძახოდით, თუმცა ყველა ერიდებოდა მის მიღებას.

„ფალანგის“ რედაქციაში ნაწრთობი ნიქი ჩემი, მწარე გამოცდილებით გამობრძმედილი, თავაზიანათ ერიდებოდა პეტროგრადის სახუმარო ჟურნალთა რედაქციებს და ერთი მათგანიც არ გაუბედნიერებია თავისი სიახლოვით. მხოლოდ 1887 წელში მივაკითხე მე ამ რედაქციებს. ეშმაკებთან მე თავს დღემდე ბედნიერათ ვგრძნობ, რასაც აშკარათ ამტკიცებს ჩემი „ეშმაკის მათრახში“ თანამშრომლობა და აი სწორეთ იმ შორეული წლებიდან დაიწყო ეგ სიახლოვე. მოღვაწეობა დავიწყე ნემეცურ სახუმარო ჟურნალ „Pipifax“ში, რაიც გამომხატველია ქვესკნელის მოქალაქე მხიარული ეშმაკუნასი. ამ ჟურნალის საფოსტო განყოფილებისაგან უკვე თავისუფალი ვიყავი. რუსულ ჟურნალთაგან მე ვაბედნიერებდი მხოლოდ „სინ ოტეჩესტვას“ დამატებას და ზოგჯერ ჟურნალ „შუტ“ ის (ხუმარა) გვერდებს.

შხამისა და ნადველის სიკარბე, (რომელიც ჩემში გააათქეცა სატირის სიახლოვემ და მისთვის თავდადებულ მოღვაწეობამ) შეიქნა მიზეზი ჩემი დაქანცულობისა და ექიმთა რჩევით (რჩევა მათ ძლიერ ეხერხებათ) მე იძულებული ვავხდი პეტროგრადი განმენთავისუფლებია ჩემი სტუმრობისაგან და სამხრეთით დამეხია. შევჩერდი ს. ხან-კენდში, ქალაქ შუშის მახლობლათ, მამიჩემის სახლში. აქ, ცხოვრების პირობებმა ორი გზა გამიხსნა წინ: ან უნდა წავსულიყავ ქვესკნელათ ჩემს ძვირფას ეშმაკებთან,

ან მომენახა თავშესაფარი საყვარელ ექიმ ორბელ-
თან*).

ორივე მიმართულება ერთნაირათ მიმზიდველი
და სახარბიელო იყო, მაგრამ „კეთილი ცხოვრების“
პერსპექტივამ ვერ გამოიტაცა და გადასწყვიტე ეკ-
ლიანი გზა არ დამეტოვებია. ამ მიზნით მივეყავ ხე-
ლი მელბომენის სამსახურს; შევადგინე ქურუმთა
რაზმი, ჩავეწრე მეც მათ შორის და ავით, თუ
კარგათ დავიწყეთ თავგანწირული მოღვაწეობა ხან-
კენდის გარნიზონის ერთ-ერთ ძველ ყაზარმაში.
გთხოვთ მომისმინოთ „Post Scriptum“-ის სახით,
რომ პირველათ ბ-ნ ორბელთან გზა გამოიკაფა
მარტოობამ და დარდმა, ახლა კი იმავე ორბელისა-
კენ მიმაქანებდა ჩემგან შედგენილ სცენის ქურუმთა
სიახლოვე. უნდა გამოგიტყდეთ, რომ ამ ტომის
ხალხზე უფრო მიზეზიანი მე ქვეყნათ არავინ მინა-
ხავს, მაგრამ მიუხედავათ ამისა ერთი წელიწადი
მაინც გავიდა ამ სამსახურში და შემდგომ ამის, პეტ-
როგრაღის ნაცვლათ ქ. მიუნხენში ამოვეყავ თავი.

მიუნხენში მე „ვეითარდებოდი“ არა მარტო
მხატვრობაში, არამედ ბავარიის საგანგებო ლუდის
სწავლიც. ეს უკანასკნელი ვარჯიშობა ხდებოდა იმ
მიზნით, რომ მიმელო ცოტად თუ ბევრათ რიგიანი
მხატვრის შესაფერი გარეგნული მოხაზულობა, შე-
მეძინა მუდმივ სანატრელი და ჩემი ოცნების ჩუმი
სათაყვანებელი, თუნდაც პატარა ღიბი, და ამგვა-
რათ ღირსეული შეხედულობით დავბრუნებულებიყავ
სამშობლოში, მაგრამ ამაოდ. ისეთივე ხმელი დავ-
ბრუნდი მიუნხენიდან, როგორც გამგზავნა კავკა-
სიამ. როგორც კი ლუდი იქონიებდა მკირეოდენ
კეთილ გავლენას ჩემი ფიგურის სისრულეზე, ნემ-
ცების „ვასსერ-ზუპები“ იმწამსვე ხელიდან გამომ-
ცინცილიდენ კეთილ შენაძენს. თუ გასუქება თქვენი
ოცნების საგანს შეადგენს, სვით მიუნხენის ლუდი,
ხოლო ახლოს არ გავეკაროთ „ვასსერ-ზუპს“.

მიუნხენში თითქმის ყველა სახუმარო ჟურნალ-
თა კარები მოვინახულე ჩემი კარიკატურებით, მაგ-
რამ მიუნხენი პეტროგრაღი როდია, იქ მარტო
მხატვრები ჩემ დროს 5000 ითვლებოდა, (პირდა-
პირ დააფიქრებდა ადამიანს კაცობრიობის ბედი).
თითქმის მეტი ქალაქის მცხოვრებთა რიცხზე. მაგ-
რამ წარმოიდგინეთ, მიუნხენშიაც აღმოჩნდა ჩემთვის

(„ცნობის ფურც.“ დაშატება)

— ტელელეგრაფი... —

გამომცემელი. მუშაობა დავიწყე სპეციალურ ჟურ-
ნალ „Radfar Humor“-ში (ველოსიპედისტთა ხუმ-
რობა) მე, (რომელსაც ველოსიპედის პედალზე ჯერ
ფეხი- არ დამედგა), ძლიერ მეჩოთირებოდა სპორ-
ტსმენთა ცხოვრების შეთვისება, მაგრამ მალე დავ-
რწმუნდი, რომ ჩემი საქმისათვის სრულიათ საქირო
არ იყო ველოსიპედზე ჯდომა, რომ ჩემი საქმის შეს-
რულება სკამეიკაზე ჯდომითაც შეიძლებოდა.

1892 წელს გავასწორე ქ. მიუნხენთან და ჩემს
მხატვრულ განვითარებასთან ყოველივე ანგარიში
და გამოვეშურე კავკასიისაკენ იმ განზრახვით, რომ
შეძლებისა დაგვირათ გავმხდარიყავ საზოგადოების
სასარგებლო, ან უსარგებლო წევრი.

დიდხანს ელოდა ჩემი კარანდაში სამოღვაწეო
ასპარეზს! მათრახი ჩემი მტვერმა დაფერფლა და სი-
ცოცხლის ნიშან-წყალ დაკარგული მშვიდობიანათ
ესვენა მაგიდაზე. მხოლოდ 9 წლის შემდეგ, სახელ-
დობრ 1901 წელს ა. მ. ჯაბადარს მოუვიდა თავში
გენიალური აზრი, საძირკველი ჩაეყარა ქართული
კარიკატურისათვის. გავუღესე წვერი ჩემს კარან-
დაშს, გამოვადვიძე მათრახი ჩემი და აი უკვე 15
წელიწადია, რაც ვიღვწვი ქართულ იუმორისტულ
პრესაში. მიმბაძველები ზოგჯერ კარგ მაგალითსაც
უნდებდა, —სომხებმაც და მუსულმანებმაც მიჰბაძეს
ქართველთა მაგალითს. ცდა ბევრი იყო, განსაკუ-
თრებით 1905-1906 წლებში; გამოვიდა სპეციალუ-
რი სახუმარო ჟურნალები, რომელთაგან ზოგი „არა
საიმედო“ გამოდგა, ზოგს არ აღმოუჩნდა ამერიკაში
მდიდარი ძია და ამიტომაც უღროო, ტრადიკული
სიკვდილით განისვენა. მიუხედავათ ამისა მე დარ-
წმუნებული ვარ, რომ ახლო მომავალში კვლავ აღ-

* ექიმო ორბელი იმ დროს განაგებდა სულით ავთ-
მყოფთა სადგომს.

მოცენდება მკვიდრ ნიადაგზე, როგორც სომხური, აგრეთვე თურქული იუმორი და ვიდრე ეს ევრე არ არის, მე ვაძლევ ჩემს თავს ნებას საფე ყანწი ავსწიო და ხმა მადლა ვადავსძახო მშვენიერ საქართველოს:

— გაუმარჯოს ქართულ იუმორს,
ქართულ კარიკატურას!
გაუმარჯოს ჩემი გულის მეგობარს „ეშმაკის მათრახს“.

ო. ი. შმერლინგი.

P. S. იმედია მომანიჭებთ უზომო სიამოვნებას გულითადი მადლობა გამოუცხადო ყველა მათ, ვინაც „თავისი საკუთარი არსებობით“ მასალას მაძლევდა ჩემი კარიკატურებისათვის. განსაკუთრებული ჩემი სიყვარული და პატივისცემა ა. ი. ხატისოვს, დაუშრეტელსა და მდიდარ ზვარაკს კარიკატურის სამსხვერპლოზე. როცა ცხოვრება მოდუნებულია, უდაბურ ჰორიზონტზე არც ერთი მსხვერ-

პლი არა სჩანს, ჩვენ მაშინვე ა. ი. ხატისოვისკენ მოვაბურობთ ხოლმე თვალს და არ ყოფილა მაგალითი მას ჩვენ ხელცარიელი დავეტოვებოთ. ჩემი უდიდესი მადლობა ქალაქის გაშვების წევრებს, რომელთაც ხშირათ აღუფრთოვანებიათ ჩემი დაცემული სული. მადლობა ბ-ნ ი. ს. ლულაძეს, რომელიც თურმე ათავებს პალმოვისადმი პასუხს. მადლობა მილოვს და ადელხანოვს; ვუსურვებ მათ ადრე განთავისუფლებას, ვინაიდან ჩემი რუხი მუდის პალტო ერთობ უნუგეშო მდგომარეობაშია. მეგობრული საღამო ჩემს ძველ ნაცნობს ვ. გუნიას, რომელიც საიუბილეო მზადებაშია და იმედია ჩვენც არ დავვივიწყებს. დიდი მადლობა ბ-ნ ოლქის მზრუნველს, კრიტიკოს კ. აბაშიძეს, გრიგოლ რობაქიძეს, ამავე სახელობის დიასამიძეს, ამირეჯიბს, ყოველგვარ ქართულ დაწესებულებას და სხვათა მრავალთ. მე არასოდეს არ დავივიწყებ მათ ჩემდამი თანაგრძნობას და პატივისცემას.

ო. ი. შლინგ.

თათრ. ეურნ. „მოლა ნასრედინი“.

სპარსეთი.

ბავშვი. დედოფალი მშობი, რამდენი დღეა არათური მიქამია.

დიდა. შეილო მამა შენმა ქრილობა მიილო „შახსეი ვახსეიზე“ ავთამყოფი წევს. მოითმინე, ალლაჰი დაგეხმარება.

კარდიკატეზები

(„თფილისის ჟურნალი“).

ქალაქის მამები წყლის საძებრათ წალკისში.

(„ცნობის ფურც.“ დამატება.)

(„ცნობ. ფურ.“ დამატება.)

თფილისის გამგეობამ მხოლოდ ახლა გაიღვიძა და შეუდგა ქალაქის ვითომ დასუფთავებას.

პროვინციაში.

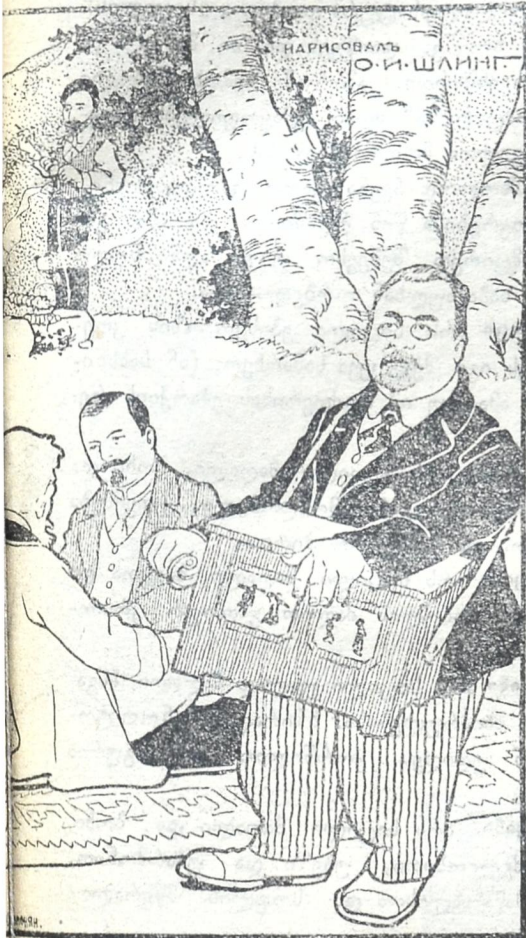

დიღას.

სალამოს.

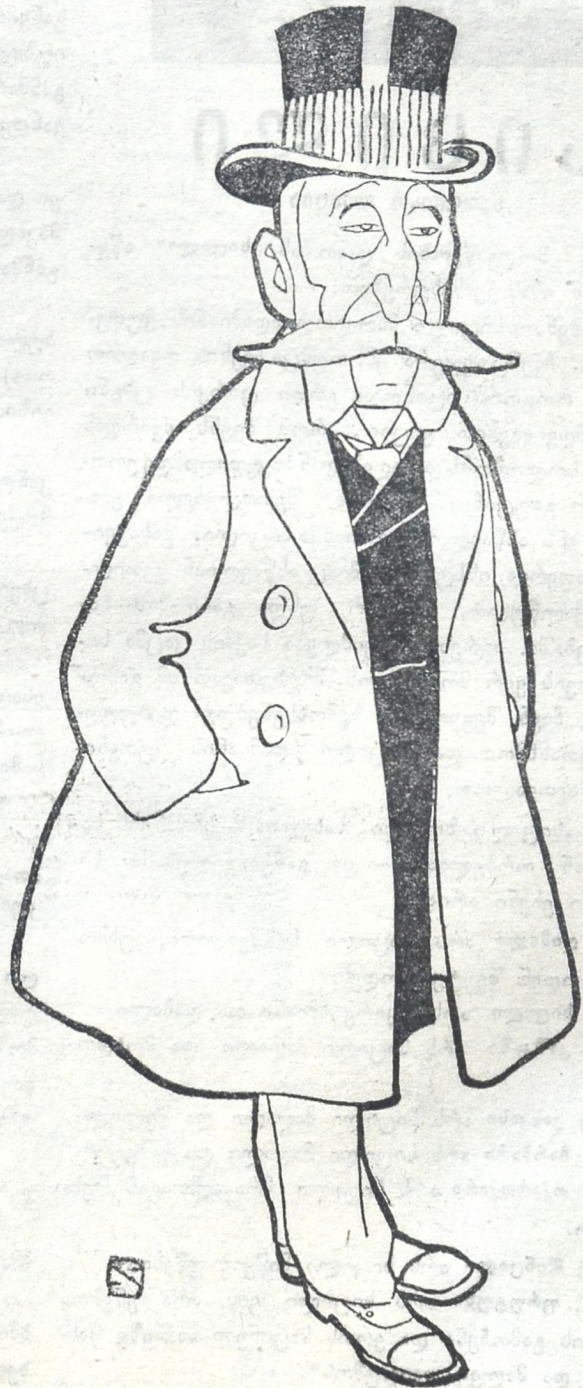
მ. ი. შლინგისა

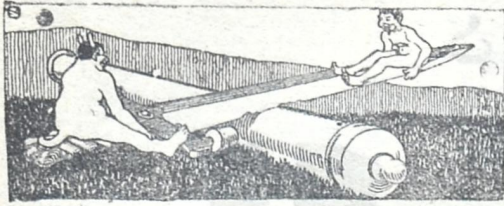
(„კნობ. ფურ.“ დამატება.)

ერთის მხრივ ცხენები მხიარულობენ მუ-
შაობას მოვზორდითო; მეორე მხრივ სტი-
რიან, ვინაიდან ელექტრონის ტრამევი
სპობს მათ მნიშენელობას.

შარში ზ.ნ ჯუბალაფვილისა.

ს ი ც ი ლ ი

სადღეისო ლექსია

ჩვენი მოღვაწეობის დროშას „სიცილი“ აწერია,—ჩვენ იმას ვემსახურებით.

ამბობენ,—სიცილი მხოლოდ ადამიანის კუთვნილებათაა. ჩვენც გვჯერა ეს, თუმცა ჩვენის თვლით გვინახავს როგორ იცინოდა ერთი ცირკის ცხენი და დანამდვილებით ვიცით, რომ ჩვენს ძვირფას მოღვაწეს სოლომონს დაბადებიდან სიკვდილამდე ერთხელაც არ გაუცინია. აშკარაა, შესაძლებელი ყოფილა ცხენს ასწავლოს ადამიანმა სიცილი. გასაკვირი აქ არაფერია, ინსტიტუტშიაც ასწავლიან კეთილშობილ ქალწულთ, როგორ უნდა გაიღიმოს საზოგადოებაში. აგრეთვე შეიძლება საქმის კაცმა სიცილისათვის ვერ მოიცალოს. მიუხედავად ამ გამოწინააღმდეგობისა, ჩვენ შეგვიძლია ზემოხსენებულ დებულებას დავეთანხმოთ და სიცილი ადამიანის კუთვნილებათ ჩავთვალოთ.

— „სიცილი ზოგადი სახელია,—ბრძანებს საბა-სულხან ორბელიანი,—და განყოფილებანი სიცილთანი ესენი არიან:

- ა) ღიმილი არს სიცილი სიმშვიდითა, უხმო, ბაგეთა ოდენ შეეტყობოდეს.
 - ბ) სიცილი არს მცირე ხმიანი და დაბალი.
 - გ) კაშკაში არს სიცილი მაღალი და მოხლო-მილი.
 - დ) კასკასი არს სიცილი მაღალი და წვლილი.
 - ე) ხარხარი არს სიცილი მაღალი და უშვარი.
 - ვ) თქართქარი არს სიცილი მრავალთაგან შეხ-მობილი.
 - ზ) ღინცილი არს სიცილი მიწყვი უწყესო.
 - თ) ფრუტუნი არს სიცილი ვის არა ენებოს სიცილის გამოჩენა და ერთს საცინელ საქმეზე წას-ცინოს და მალვე დაიღუმოს“.
- მას შემდეგ, რაც საბა-სულხან ორბელიანი

მიესვენა, მრავალმა წელმა განვლო. ჩვენი სამშობლო რუსეთს შეეკედლა, ცხოვრება განვითარდა, წარმოებამ ფეხი მოიკიდა, სწავლა განათლების საქმეც წარმართებაში წავიდა, პრესა აღორძინდა, იუმორისტიული ლიტერატურა დაიბადა, „სიცილის“ განვითარებაზე ზრუნვა დაიწყეს და აი მის 15 წ. იუბილესაც მოვესწარით. ამიტომ ზემოხსენებული განმარტება „სიცილისა“ აღარ აკმაყოფილებს დღევანდელ ქართველთა მოთხოვნილებას.

ჩვენ და მხოლოდ ჩვენა ვართ ვალდებულნი, ეს დარგი ცხოვრებისა წინ წავსწიოთ და ამან გამაკადნიერა მცირედ შემეფსო უკვე აღნიშნული განმარტებანი საბა-სულხან ორბელიანისა.

- 1) ხორხოცი არს სიცილი ებისკოპოზის კრებულისა, ოდეს იგი შეექცევა სამარხვო, (ან სახსნილო) სადილს ამა თუ იმ მოძღვრისას ეპარქიის რევიზიის დროს.
- 2) რახ-რახი არს სიცილი მაღალი, ბოხი და კანტი-კუნტათ ბაგეთაგან ამოხდომილი. ეთვისება მოქიფე ვაჟთა და სამხედრო პირთა.
- 3) ხვიხვინი არს სიცილი მაღალი, ბაგეთა და ცხვირთა შეთანხმებულის ძალით გძლიურ კართომით აღმოხდომილი.
- 4) ქიხვინი არს სიცილი კვალად მაღალი, მსგავსად ცხენთა მხიარულებისა. ხშირად ისმინოთ ტოლუმბაშთაგან უდიდეს ქორწილთა შინა გურიის სამეგრელოდ.
- 5) ყროყინი. არს სიცილი მაღალი და ბოხი, ვირთა მიმბაძველობითი, უხეში და უპარმონიო, მთავრობის მამასახლისთა და სოფლის მწერალთა კუთვნილი.
- 6) ფრუტუნი. მსგავსად ფრუტუნისა, არს სიცილი მალული, ბაგეთა ხელ მიფარებით და სიცილის ტალღათა ცხვირთაგან წარმოდინებით. ეთვისების მოზრდილ გოგოთა, ხოლო უმეტეს მოზრდილ მოსწავლე ქალწულთა, ოდეს მასწავლებელს რაიმე უჩვეულო ემჩნეოდეს.
- 7) ყლორქინი. არს სიცილი მაღალი და მსხვილწვრილი, ყელთაგან მონადინები. ტალღისებური.
- 8) კაკანი. არს სიცილი ტალღისებური ერთ ხმაზე წარმოებული ქალწულთა მიერ.
- 9) ჩიფ-ჩიფი. არს სიცილი უკბილოთა, მცირე ხმოვანი... ეკუთვნის სენატორთა და მაღალ მოხელეთა.
- 10) კრეჭა. არს ღიმილი კბილთა უზომო გა-

მოჩინებით. ნიშნობლივი თვისება „ყველის ვაქართა“ და მაკლერთა.

11) ღრეჭა. არს ღიმილი ბაგეთა უმსგავსო მოხაზულობით, თვისება ვაქართა ყოველთა.

12) დღლაბვა. არს ღიმილი მსუქანთა სახეთა, ნაკვთთა ყოველთა მონაწილეობით.

13) პრანჭვა. არს ღიმილი უშნო, სახისა ნაკვთთა დანაკლებით. ეუფლებს ხნოვან ქალწულთა და საცოლო ყრმათა.

14) ღრეცა და ზრეცა. არს სიცილი უხმო, ღიმილის დარგისა, ცალმარვი. ოდეს მარჯვენა, თუ მარცხენა კუთხე ბაგეთა იღებს მოხაზულობას ბალკანეთის ბრძოლის პირისას ე. ი. შუაზე გამოხაზუნი და წვერზედა ოდენ შენაზნეჭი სახესა მთელსა ამღევს ეღფერს შიშისა და უსიამოვნებისასა. სიცილსა ამას იწვევს ყოველთა სახესა ზედან, ხილვა საკუთარის კარიკატურისა.

ჩვენ განზრახ მივიჩინეთ მკითხველთა ყურადღება ეგრეთ წოდებულ კარიკატურებამდე. სწორეთ კარიკატურის 15 წლის თავს დღესასწაულობს დღეს ჩვენი ჟურნალი. ხელოვნება საქართველოში ძველთაგან განვითარებულ იყო და შესაძლებელ არს ძველი ქართული კარიკატურაც არსებობდეს. ამის გამოკვლევა ევალეების ქართველ ხელოვანთა საზოგადოებასა. დღეს ჩვენ გვაინტერესებს ის ხანა

ახალი კარიკატურისა, რომელიც 1901 წელს დაიწყო ალ. ჯაბადარის თაოსნობითა და ოსკარ შლინგის მხატვრობით.

ხუთმეტი წელიწადია ეს დარგი მხატვრობისა ემსახურება ქართველთა შორის სიცილის სხვა და სხვა დარგთა განვითარებას და მით ჩვენი ერის ჯანმრთელობის აღორძინებას, ვინაიდან უკვე ანბანურ ქეშმარიტებათ არს მიჩნეული, რომ სიცილი, ვითარი სახისაც არ იყოს იგი, ფრიად შევლის კუქს სანოვაგეთა მონელების საქმეში.

ძვირფასო მკითხველნო! მაშ მოდიტ პირველ სადილზედვე დავლიოთ ჩვენი პატივცემული მხატვრის სადღეგრძელო, თუ კი ღვინო გვეშოვება და სადღეგრძელოს მნიშვნელობა კვალად გვწამს.

გაუმარჯოს ჩვენს დაულალავ კარიკატურისტს, ოსკარ ივანეს—ძე შმერლინგს!*)

ეშმაკი.

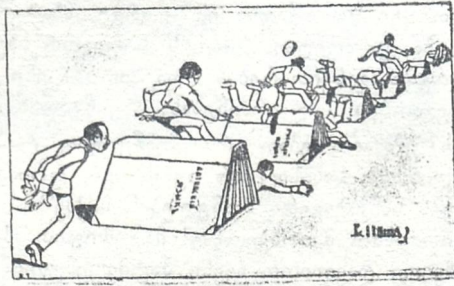

*) ბევრს ნუ დაღვეთ, თორემ მთვრალი თუ გნახათ...

თაყვანისცემა. (სომხური ჟურ. „ხათაბალა“).

(„ცნობის ფურც.“ დამატება)

მოწაფეების დღი.

მე და კარიკატურა

(გუძღვნი ოსკ. შლინგს).

წარმოიდგინეთ, გავხსნი თუ არა რომელსამე ქართულ ჟურნალს, პირველ ყოვლისა წარმომიდგება ბ. შლინგის დახატული კარიკატურა: კართობილ-ცხვირა ვაჭარი და სხვანი.

ფიქრობდი: ნეტავ თუ ძნელი უნდა იყოს კარიკატურების ხატვა? აიღე ქაღალდი, კალამი, მელანი, გაუსვი, გამოუსვი, მეტირა უნდა! და მე შეუდექი კარიკატურის ხატვას.

მსხვერპლად გავსწირე ჩვენი სასწავლებლის დირექტორი (იმ დროს კიდევ სასწავლებელში ვსწავლობდი). თუმცა ერთი გასმა-გამოსმით არაფერი გამოვიდა და რამოდენიმე დღე მოვანდომე მის ხატვას. თუმცა დირექტორს ფეხები თავზე გამოვავი და თვალები ხელის გულზე გამოუყვანე, მაგრამ სურათი მაინც ძლიერ ხელოვნურათ დახატული გამოვივიდა.

სიხარულით ცას ვეწეოდი: „ახლა კი მოვიდა შენი აღსასრული „ო. ი. შლინგო“! გზებს დაგიკეტ! სადაც კი შენ მიიტან დასაბეჭდათ ერთ კარიკატურას, მე იქ ხუთს მივიტან“. და მე გავემგზავრე ქართულ ჟურნალის რედაქციისაკენ...

— შენ, ეი, რედაქტორო! ქელი მოიხარე! ვერა ჰხედავ ვინც მოვედი?

რედაქტორმა პირი დააღო.

— დახურე პირი და დამიბეჭდე შენს ჟურნალში აი ეს კარიკატურა. ჯერ-ჯერობით ფული არ მინდა.

რედაქტორმა არაფერი მითხრა, მხოლოდ ჩაიცინა... გამომართვა კარიკატურა. მოავლო თუ არა

თვალი მას, მორთო სიცილი! მისი ჩონჩხი ტანითრიფის ტოტსავით ქანაობდა და უფერული სახე წამოწითლდა, რედაქციის მოხელეთაგან, რომელმაც კი დაჰხედა კარიკატურას, წამსვე იატაკზე გაიხლართა და სიცილისაგან ბნედა დაემართა.

საერთო ძალებით გამომაბრძანეს რედაქციიდან.

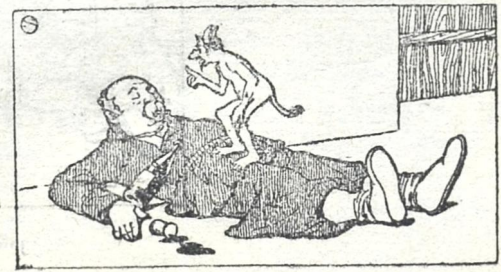
მე აღტაცებული გავემართე სხვა ჟურნალის რედაქციისკენ. ფიქრობდი: „ნამდვილი კარიკატურისტი ვარ! ხალხი სიცილით იხიცება ჩემი ნახატის ნახვით. არც-კი დამიბეჭდეს მეტის-მეტი სიკარგისაგან“ მეთქი.

მეორე რედაქციაშიც იგივე ამბავი დამემართა, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ აქ თვით ბატონმა რედაქტორმა ამოძკრა პანჩური და გარეთ გამოაგდო. არ მწყენია, რადგან დარწმუნებული ვიყავ, რომ ასეთი მოპყრობა იყო შედეგი ჩემი გენიოსობისა. მეტის მეტი კარგი კარიკატურა დავხატე... მესამე ჟურნალის რედაქტორი პესიმისტი და მელანქოლიკი გამოდგა და სიცილის საღერღელი არ აშლია, როდესაც წარუდგინე ჩემი დახატული კარიკატურა, ერთი ჩაიცინა უღვაშებში და მომმართა:

— ყმაწვილო, ეხლაც ავადა ხართ, თუ მარტო მაშინ იყავით, როდესაც ამ კარიკატურას ჰხატავდით?! გირჩევთ მიაშუროთ ფსიხიატორს და გზაზე ცივი წყალი იხსათ კეფაზე. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ.

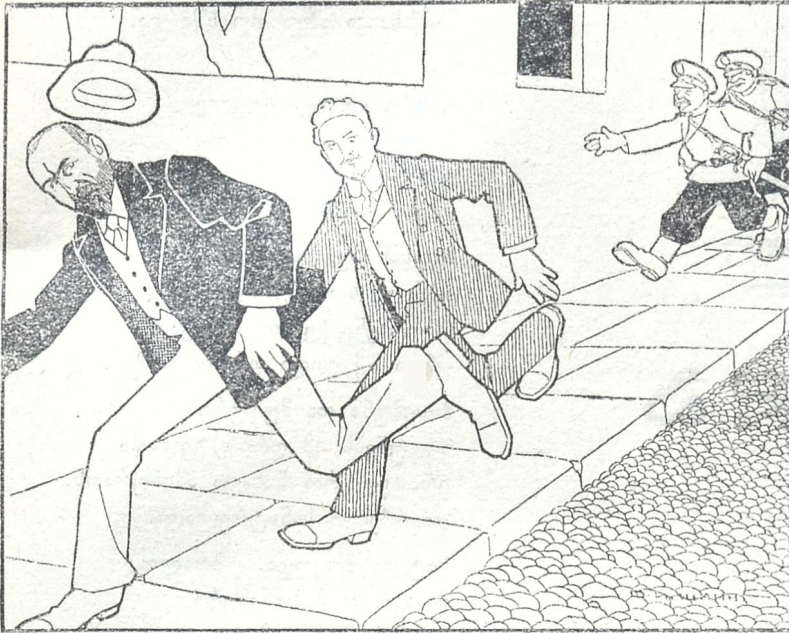
ენა მუცელში ჩამივარდა. გამოვემშვიდობე და წავეღო. ახლაც ვერ გამიგია, რა იყო მიზეზი რომ არ დამიბეჭდეს კარიკატურა. ფიქრობ, რომ მისი სიმშვენიერე! მას შემდეგ მე გამოუღმებული ვხატე კარიკატურებს, მიმაქვს რედაქციებში... არაფერ არ მიბეჭდავს!.. მე მაინც იმედს არ ვკარგავ. ერთხელაც იქნება დამაფასებს ხალხი და ჩემი ვარსკლავიც აღმოჩნდება. მაშინ კი ფრთხილათ იყავ, ბ. შლინგო!

გზუული.

ჩვენი დეკუსტები

(„თფილისის უფრნალი“)

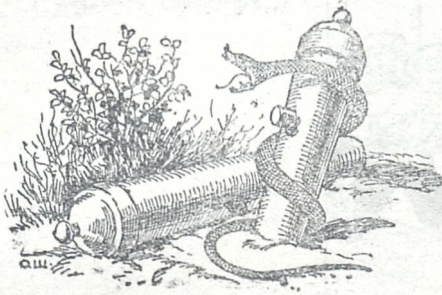

არჩევამდე.

არჩევის შემდეგ.

ა.ი.ა-ტ.

მ მ რ ა ლ ა

შენ გაკირვება მიჩვენე
და გაქცევისა ჩვენება
სად როგორ შეეფერების
მე უკეთ მომეხსენება.

აი, შარაღა დამკირდა,
არ შევთხზა არ ევარგების,
დრო აღარ მაძლევს არჩევანს
რითმის, ავის და კარგების.

მოსძებნეთ სიტყვა ქართული
ბინათა ჩვენთა ნაწილი,
თუ ის არა აქვს შენობას
შესვლა არ იქნეს ადვილი.

არის ხისა, თუ რკინისა,
სად როგორ შეეფერება
(რკინის აჯობებს, თუ სადგომს
ორგული დამეტერება).

თუ არა ვსცდები, გელათში
სძევს იგი დარუბანდისა
დავითის ჩამოტანილი
სპილენძ-ფოლადის ბლანდისა.

ძველათ წიგნებშიც იცოდენ
მისი სათავოდ ხმარება,
ადვილი საპოვნელია
ძებნა ნუ დაგეზარება.

სრულად გვინდება ეგ სიტყვა
წარკვეცა არა სკირია,

მოგეხსენებათ, ამგვარი
შემთხვევა არც თუ ხშირია.

მეორე სიტყვა მოკლეა
და მუშაობა სოფლისა
ივლისის ბულს და სიცხეში
უხვათ მომდენი ოფლისა.

მგოსან აკაკის იმისი
აქვს უცხო აწერილობა
(მარცხენა ხელის თითებსა
უნდა იქ დიდი ფრთხილობა).

ჰოოპუნა და მუშური
გუგუნებს იმ დროს ველადა,
ერთხელ რო ნახავთ ამ სურათს,
დაგრჩებათ სანატრელადა.

სიტყვა მოკლეა, უბრალო,
სამი ხმით ჩამონაწერი
და შესვეური იმათი
არს ჩვენგან ჩამოსაქერი.

დარჩება ორი ანბანი,
ის მივუმატოთ პირველსა
(აღილუია შეჭფერის
შარადის გამომწირველსა).

მაგრამ ჯერ კიდევ გვაკლია
ჩვენ ერთი ტყისა ცხოველი
ივერიისა მცხოვრები
აღბათ მას იცნობს ყოველი.

მელიის ბიძაშვილია
მგელი ჰყავს ვგონებ ნათლია
სიგრძე სიმაღლე იმისი
სულ ნახევარი აღლია.

უყვართ ჯგუფობრივ ქყავილი,
ცალკე არ მოეღბინება
იხვებს და ბატებს თუ შეხვდა
ქამა არ მოეწყინება.

სახელი მისი გვკვირია
უკლებლივ, შეუკვეცადა...
შარაღა უკვე გათავდა
ვინც საცდელ საქმეს ეცადა.

შეხედეთ, ჩვენი შარაღა
რა რიგ ტურფა და კარგია...

ის ხელოვნების სფეროში
სწორეთ საჩვენო დარგია.

დახედავ გაგეცინება,
გული დაიწყებს ლხენასა...
(ხუმრეტი წელი განაგრძობს
ის ჩვენში ზოგ-ზოგთ კბენასა)

ზოგს ეამება, ზოგს კიდევ
აუტეხს აურზაურსა
და გულის გასაგრილებლათ
გაგზავნის ბულაჩაურსა.

მისი მოხელე ჩვენ შორის
ცალ ხელზე დასათვალთ
და თუ ვერ ახსნათ, მე გირჩევთ
შლინგს მიაპყართ თვალთ.

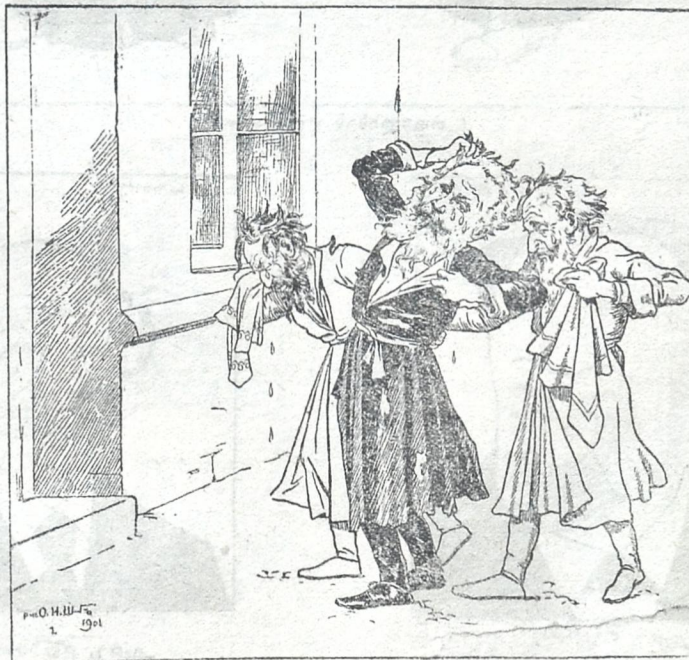
კოლო.

პირველი პარიკაზურა მ. ი. ულინგის

ქართულ გამოცემაში.

(„ცნობის ფურც.“ დამატებ.)

„აშგებული შარის“ დამცველი.

დაკრძალვა აუცილებელ საჭირო კითხვათა

(„თფილისის ჟურნალი“).

ΔΡΥ ΓΥΡΚΟ

მე. გუკაძე.

ΔΡΥ ΡΩΣΙΝΔΑΥΜ.

მე. როზენბაუმი.